

ДИНАМІКА ПОКАЗНИКІВ ЗАГАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ
СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ МДУ

У статті визначено загальний рівень фізичної підготовленості студентів педагогічного факультету МДУ за показниками тестування загальної фізичної підготовки, проведений аналіз групових показників рівневих характеристик загальної фізичної підготовленості студентів в абсолютному та відсотковому значеннях та виявлені можливі причини зниження рівня фізичної підготовленості студентів різних вікових категорій.

Ключові слова: фізичне виховання, фізична підготовленість, оцінювання навчальних досягнень.

Постановка проблеми. В останні роки на тлі інтенсифікації навчального процесу у вищих навчальних закладах спостерігається тенденція до зниження обсягу рухової активності студентів. Така тенденція негативно позначається на фізичному розвитку, фізичній підготовленості та функціональному стані молоді, що обумовлює особливу соціальну значущість збереження і зміцнення здоров'я студентської молоді [1].

Науково-технічний прогрес, технологізація, автоматизація та комп'ютеризація багатьох сфер діяльності суспільства не знижують, а, навпаки, підвищують вимоги до фізичної підготовленості людини. Виняткового значення в житті суспільства набувають такі фізичні та психічні якості, як статична витривалість, точність і економія рухів, спритність пальців рук, складні реакції, швидкодія, різні види уваги, оперативне мислення, емоційна стійкість до різного роду стресів, несприятливих екологічних чинників тощо [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Діяльність сучасної студентської молоді характеризується постійним ростом об'єму інформації, високою інтенсивністю процесу навчання, низьким рівнем рухової активності, що призводить до зниження показників фізичної підготовленості та погіршення здоров'я [3].

Накопичено велику кількість фактів, які свідчать про те, що нинішній рівень фізичної підготовленості людини фактично усіх категорій та груп населення, а особливо студентської молоді, не відповідає підвищеним сучасним вимогам суспільства [3]. У дослідженнях науковців відзначено незадовільний стан здоров'я студентської молоді (С.М. Канішевський, 2007; С. А. Захаріна, 2008; Т. В. Івчатова, 2011; О. А. Мартинюк, 2011; І. І. Вржесневський, 2011; Г.П. Грибан, 2013; О. Т. Кузнєцова, 2014; С. Собко, С. Воропай, Н. Собко, С. Г. Гавришко, 2015).

На думку Т. Ю. Круцевич [4], підвищити якість навчально-виховного процесу у фізичному вихованні може якісна оцінка діяльності, яка породжує потребу студента або викладача отримувати інформацію про те, відповідає чи ні якість знань та вмінь студента із предмета вимогам програми. Ціллю такої діяльності є контроль успішності студентів і формування в них адекватної самооцінки. Предмет оцінної діяльності – система знань та вмінь студента. Наслідком процесу оцінювання викладачем результатів навчальної діяльності є оцінка.

В.М. Сергієнко [5] стверджує, що педагогічний контроль дає змогу підвищити ефективність управління процесом фізичної підготовки кожного студента, а також раціонально будувати за допомогою спеціальних педагогічних впливів процес розвитку рухових здібностей. Слід зауважити, що фактори фізичної підготовленості мають важливе значення для розвитку професійно важливих здібностей майбутнього фахівця будь-якого профілю.

Тому актуальність даної проблеми зумовлена гострою необхідністю підвищення рівня фізичної підготовленості студентської молоді.

Мета статті – визначити загальний рівень фізичної підготовленості студентів педагогічного факультету МДУ за показниками тестування загальної фізичної підготовки; провести аналіз групових показників рівневих характеристик загальної фізичної підготовленості студентів в абсолютному та відсотковому значеннях; виявити можливі причини зниження рівня фізичної підготовленості студентів різних вікових категорій.

Результати дослідження. Для реалізації поставлених завдань були застосовані такі методи:

- аналіз науково-методичної літератури з питань теми дослідження;
- емпіричні методи: оцінка рівня фізичної підготовленості досліджуваного контингенту;
- методи математичної обробки результатів – абсолютний і відсотковий аналіз емпіричних даних.

Дослідження проводилося на базі МДУ зі студентами педагогічного факультету, груп ПО – 11, ПО – 21, ПО – 31, ПО – 1сп, ДО – 1сп, 1996 – 1998 р. н. по загальноприйнятим методикам визначення рівня різних фізичних здібностей студентської молоді.

Програма тестування студентів із загальної фізичної підготовки включала наступні тести: метання на дальність, стрибки зі короткою скакалкою, човниковий біг 4х9м, нахил тулуба вперед, піднімання тулуба в сід і вис на зігнутих руках. Оцінка результатів тестування проводилася за контрольними нормативами оцінки фізичної підготовленості розроблених на кафедрі фізичного виховання в МДУ, у яких використано національну шкалу. У дослідженні брали участь 70 студентів, віком 18 до 20 років, які навчаються на I – III курсах ступінь «Бакалавр» Мукачівського державного університету та віднесені до основної медичної групи.

При аналізі індивідуальних результатів студентів групи ПО – 11 найвищі результати, у всіх тестах виявлено у студентки Анастасія З., ще у чотирьох (Мар'яна В., Аліна Г., Юлія К., Вікторія Л.) – найвищі, за винятком тесту «метання на дальність». У Галини Г. зафіксовано найвищі результати у п'яти тестуваннях, крім «вису на зігнутих руках». В загальному у студентів зафіксовано достатній рівень підготовленості (рис. 1).

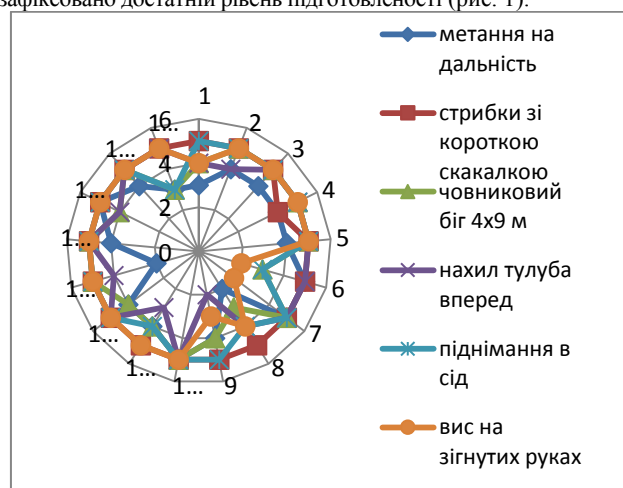

Рис. 1. Результати тестування фізичної підготовленості студентів групи ПО – 11

Примітка. 1-Марія Б., 2-Тетяна В., 3-Мар'яна В., 4-Тетяна Г., 5-Аліна Г., 6-Тетяна Г., 7-Галина Г., 8-Наталія Г., 9-Юлія Д., 10-Анастасія З., 11-Марина І., 12-Ірина К., 13-Марина К., 14-Юлія К., 15-Мар'яна К., 16-Вікторія Л., 17-Христина Л.

Характеризуючи результати тестувань групи ПО – 21 зазначимо, що найвищі результати в усіх тестах отримала

студентка Андріана Б. Ще двоє студентів (Мирослава А., Тетяна К.) показали високий рівень підготовленості у чотирьох і достатній рівень у двох тестах («човниковий біг 4х9 м» і «нахил тулуба вперед»). Найнижчий рівень підготовленості за результати тестувань виявлено у студентки Богдани Б. Показник підготовленості студентів групи ПО – 21 – середній (рис. 2).

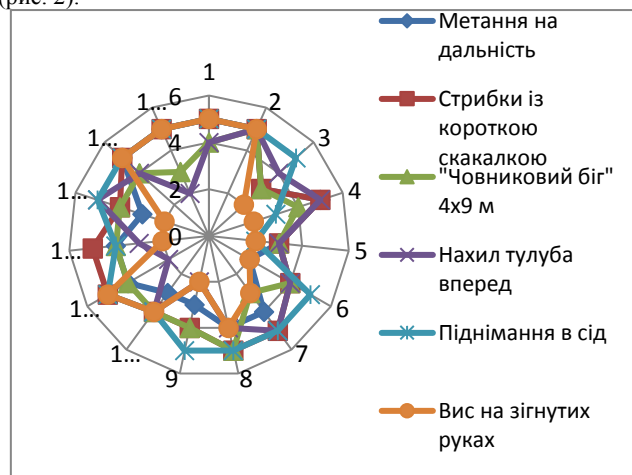

Рис. 2. Результати тестування фізичної підготовленості студентів групи ПО – 21

Примітка. 1-Мирослава А., 2-Андріана Б., 3-Людмила Б., 4-Ганна Б., 5-Богдана Б., 6-Вікторія В., 7-Вікторія В., 8-Мар'яна В., 9-Марія Г., 10-Ярослава Г., 11-Наталія Д., 12-Наталія Д., 13-Альбіна З., 14-Тетяна К., 15-Ірина Л.

Аналізуючи результати тестування студентів групи ПО – 31, можемо спостерігати, що жодна студентка не показала високих результатів у всіх видах тестування. Більшість з них мають низький рівень фізичної підготовленості хоча б у одному з тестів. Студентка Тетяна К. показала середній рівень у всіх шести тестах. В загальному зафіксовано низький рівень фізичної підготовленості групи ПО – 31 (рис. 3).

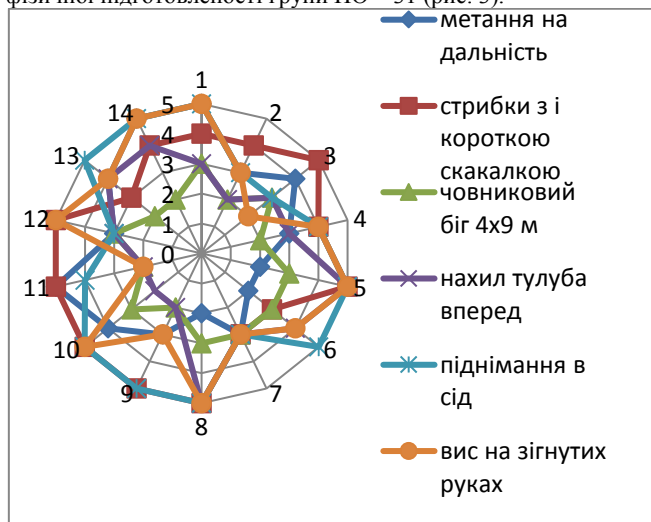

Рис. 3. Результати тестування фізичної підготовленості студентів групи ПО – 31

Примітка. 1-Василина Г., 2-Аліна Г., 3-Наталія Г., 4-Оксана Д., 5-Марія І., 6-Ярина К., 7-Тетяна К., 8-Констанція К., 9-Галина Л., 10-Олеся Л., 11-Іванна М., 12-Євгенія М., 13-Віталіна М., 14-Марія Н.

При аналізі результатів тестувань групи ПО – 1сп, відзначимо досить високий загальний рівень підготовленості. У студентки Оксани У. зафіксовано найвищі результати у всіх видах тестувань. Мар'яна А.

показала результат достатнього рівня у тесті «нахил тулуба вперед», а в усіх інших – високого. Ще двоє студенток – Христина Б. і Мирослава Б. показали високі результати і п'яти тестах і середній результат у тесті «метання на дальність» (рис. 4).

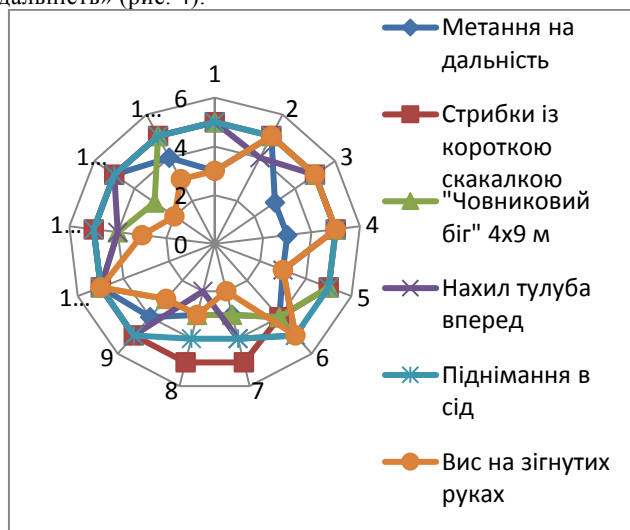

Рис. 4. Результати тестування фізичної підготовленості студентів групи ПО – 1сп

Примітка. 1-Любов А., 2-Мар'яна А., 3-Христина Б., 4-Мирослава Б., 5-Мар'яна Г., 6-Валерія Л., 7-Марія М., 8-Ганна М., 9-Сніжана Н., 10-Оксана У., 11-Ромашка Ф., 12-Марія Ц., 13-Юлія Ч.

Характеризуючи результати студентів групи ДО – 1сп, виявлено достатній рівень загальної фізичної підготовленості, проте жодна студентка не показала результатів високого рівня у всіх шести тестах. Шестеро студентів мають незадовільні результати хоча б в одному з тестів (рис. 5).

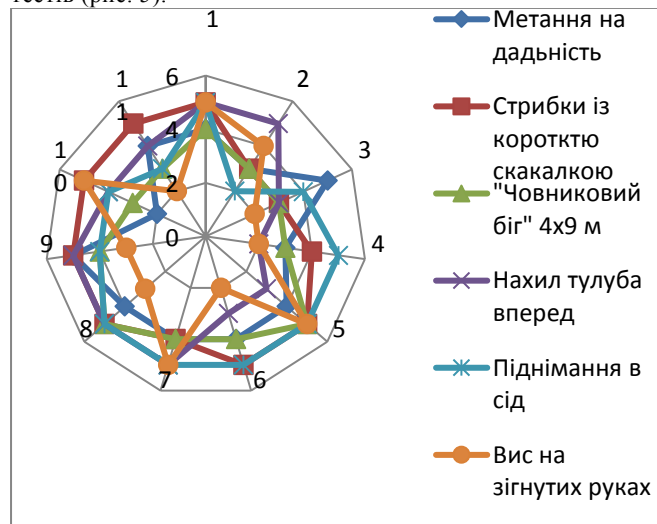

Рис. 5. Результати тестування фізичної підготовленості студентів групи ДО – 1сп

Примітка. 1-Наталія Б., 2-Марія-Христина Д., 3-Христина Д., 4-Олеся Е., 5-Корнелія К., 6-Вікторія К., 7-Марина М., 8-Ольга М., 9-Генна М., 10-Оксана С., 11-Наталія Т.

За допомогою методів математичної статистики на основі одержаних результатів тестування нами було визначено середньогрупові величини. Для більшої інформативності стосовно загальних рівневих характеристик студентів ще одним напрямком нашої роботи передбачено обрахування цих показників в абсолютному і

відсотковому значеннях, що представлено у таблиці 1.

У тесті «метання на дальність» середній рівень підготовленості мають студенти груп ПО – 1сп, ПО – 21, ПО – 31. Достатній рівень підготовленості виявлено у більшості студентів груп ДО – 1сп і ПО – 11. Найкращий відсотковий результат при визначенні високого рівня підготовленості було виявлено у студентів групи ПО – 21 (табл. 1).

У тесті «стрибки зі короткою скакалкою» не виявлено студентів з низьким рівнем підготовленості. А у групах ПО – 1сп і ПО – 11 не зафіксовано студентів з середнім рівнем підготовленості. У цьому тесті в усіх групах було зафіксовано високі показники результативності. Серед студентів груп ПО – 1сп і ПО – 11 можемо констатувати високий рівень підготовленості (табл.1).

При аналізі результатів тесту «човниковий біг 4х9м» низького рівня підготовленості у студентів майже не виявлено. Винятком є студенти групи ПО – 31, тут спостерігаємо лише середній та низький рівні підготовленості. Найкращий результат у цьому тесті

спостерігаємо у студентів групи ПО – 1сп. В усіх інших – більшість становлять середні та достатні показники (табл. 1).

У тесті «нахил тулуба вперед» ми можемо спостерігати, що рівень підготовленості студентів переважно високий чи достатній, але при цьому у групах ПО – 21 і ПО – 31 високий відсоток низьких результатів (табл. 1).

Характеризуючи результати у тесті «піднімання в сід», не можемо не зазначити найменшу кількість студентів з низьким результатом у всіх групах. Більшість протестованих показали високий рівень фізичної підготовленості. Крім груп ПО – 1сп і ПО – 21, у всіх інших було зафіксовано найвищі відсоткові показники у порівнянні з іншими тестами (табл. 1).

Найнижчі показники серед усіх зазначених тестів було виявлено у тесті «вис на зігнутих руках». Так, студенти групи ПО – 11 показали найвищу підготовленість серед інших, тоді як найнижчі відсоткові показники – у груп ПО – 21 і ДО – 1сп (табл. 1).

Таблиця 1

Групові показники загальної фізичної підготовленості студентів педагогічного факультету МДУ

Вид тестування	Рівень навчальних досягнень							
	Низький		Середній		Достатній		Високий	
	абс.	відн.	абс.	відн.	абс.	відн.	абс.	відн.
ПО – 1 сп (n=13)								
метання на дальність	-	-	6	46%	3	23%	4	31%
стрибки із скакалкою	-	-	-	-	1	8%	12	92%
човниковий біг 4х9 м	-	-	4	31%	2	15%	7	54%
нахил тулуба вперед	1	8%	1	8%	3	23%	8	61%
піднімання в сід	-	-	-	-	2	15%	11	85%
вис на зігнутих руках	2	15%	6	46%	-	-	5	39%
ДО – 1 сп (n=11)								
метання на дальність	1	9%	2	18%	6	55%	2	18%
стрибки із скакалкою	-	-	2	18%	2	18%	7	64%
човниковий біг 4х9 м	-	-	5	46%	4	36%	2	18%
нахил тулуба вперед	1	9%	3	27%	2	18%	5	46%
піднімання в сід	1	9%	1	9%	3	27%	6	55%
вис на зігнутих руках	5	46%	2	18%	-	-	4	36%
ПО – 11 (n=17)								
метання на дальність	2	12%	2	12%	9	53%	4	23%
стрибки із скакалкою	-	-	-	-	1	5.8%	16	94.2%
човниковий біг 4х9 м	-	-	3	18%	5	29%	9	53%
нахил тулуба вперед	1	5.8%	1	5.8%	5	29%	10	59.4%
піднімання в сід	-	-	2	12%	2	12%	13	76%
вис на зігнутих руках	2	12%	1	5.8%	2	12%	12	70.2%
ПО – 21 (n=15)								
метання на дальність	1	7%	5	33%	4	27%	5	33%
стрибки із скакалкою	-	-	2	13%	4	27%	9	60%
човниковий біг 4х9 м	1	7%	4	27%	8	53%	2	13%
нахил тулуба вперед	3	20%	2	13%	6	40%	4	27%
піднімання в сід	1	7%	1	7%	2	13%	11	73%
вис на зігнутих руках	7	47%	1	7%	2	13%	5	33%
ПО – 31 (n=14)								
метання на дальність	3	21%	5	37%	3	21%	3	21%
стрибки із скакалкою	-	-	3	21%	4	29%	7	50%
човниковий біг 4х9 м	6	43%	8	57%	-	-	-	-
нахил тулуба вперед	4	29%	5	37%	3	21%	2	13%
піднімання в сід	-	-	4	29%	2	14%	8	57%
вис на зігнутих руках	2	14%	3	21%	3	21%	6	44%

Серед причин, які впливають на зниження рівня фізичної підготовленості студентської молоді на нашу думку слід виділити такі наступні:

1. Відсутність належної роботи з покращення фізичної підготовленості у школах, де попередньо навчалися студенти (особливо перших курсів) і, відповідно, низький її рівень при вступі у ВНЗ. Це спричинено недостатньою фінансово-

матеріальною базою шкіл, низьким рівнем пропаганди здорового активного способу життя та необхідністю занять фізичним вихованням і спортом.

2. Недостатня кількість виділених аудиторних годин з дисципліни «Фізичне виховання» (2 год. на тиждень), що унеможливило виділення достатньої кількості часу для розвитку фізичних якостей студентів і підвищення рівня їх підготовленості.

3. Відсутність сформованої самосвідомості, щодо ролі і важливості занять спортом у повсякденному житті, а як наслідок - відсутність самостійної роботи студента, що значно знижує показники. Цим можна пояснити низький рівень підготовки учнів у тестах «нахил тулуба вперед» та «вис на зігнутих руках». Адже ці фізичні якості потребують довготривалої роботи щодо їх розвитку та удосконалення.

4. Фізіологічні особливості розвитку організму дівчат 18-20 років. 18 – 21 рік (студентський вік) – це один із критичних (сенситивний) періодів приросту сили. Відмічається слабкий кореляційний зв'язок між рівнем розвитку різних м'язових груп [4;6]. Тобто, за рівнем розвитку м'язів рук не варто робити висновок про силу м'язів ніг чи спини [4]. Цією особливістю можна пояснити різке зниження результатів у тесті «вис на зігнутих руках», і разом з тим високі показники у тестах «стрибки зі короткою скакалкою» та «піднімання в сід». Крім того, усі протестовані студенти – дівчата, а у пубертатний період їх м'язова сила значно зменшується. Також низький рівень підготовленості студентів у тесті «метання на дальність» пояснюється досить низькими показниками м'язової діяльності у дівчат цього віку.

За своїм фізичним станом студенти близькі до рівня дорослої людини. Темп росту організму в довжину на цей час уповільнюється, зате збільшується приріст у вазі. Цим можна пояснити низькі результати групи ПО – 31 у тесті «човниковий біг 4х9м», адже збільшення маси тіла без суттєвого приросту сили м'язів призводить до зниження максимальної швидкості при виконанні даного тесту.

5. Збільшення нормативу у порівнянні з попередніми курсами. Що можна яскраво спостерігати на прикладі різкого падіння рівня фізичної підготовленості студентів групи ПО - 31 у тесті «човниковий біг 4х9м».

6. Інтенсивність навчально-виховного процесу, переважання розумової праці, що призводить до виснаження організму студента, зниження часу на активну рухову діяльність - здійснює психологічний тиск та виснажує. Що

позначається на рівні фізичної підготовленості студентів старших курсів.

7. Процеси адаптації до навчального середовища і його умов складає психологічне підґрунтя зниження рівня фізичної підготовленості студентів перших курсів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Фахівці фізичної культури й спорту зазначають, що одним із головних завдань фізичного виховання є підвищення рівня фізичної підготовленості студентів. Для розв'язання цього й інших не менш важливих завдань фізичного виховання потрібний систематичний педагогічний контроль. Значення його полягає у своєчасному отриманні термінової та повної інформації про рівень розвитку рухових здібностей студентів. Проаналізувавши отримані оцінки, можна підвищити ефективність управління фізичною підготовкою кожного студента, раціональніше будувати процес розвитку рухових здібностей.

На основі результатів проведених тестів та визначених проблем у розвитку фізичної підготовленості студентів слід зазначити, що більшість з них має середній рівень фізичної підготовленості, при цьому, аналізуючи показники, необхідно звертати увагу на вікові анатомо-фізіологічні особливості студентів та інші фактори, що на них впливають. Рівень нормативів, які запропоновані до тестів, відповідає для даних вікових особливостей дівчат цього віку.

У зв'язку із зниженням кількості аудиторних занять спостерігається зниження результативності, тому, враховуючи виділену кількість навчальних годин з даної дисципліни, необхідною є самоорганізація занять фізичними вправами по обраній системі. Покращення фізичної підготовленості молоді, а отже, і рівня здоров'я, можливе лише за умови проведення систематичних цілеспрямованих занять з фізичного виховання, що мають тренувальні режими і носять розвивальний характер. У ВНЗ такими є не тільки академічні та секційні заняття, а в першу чергу виконання самостійних домашніх завдань тощо. Саме ці заняття можуть змінити ситуацію зі здоров'ям і фізичною підготовленістю молоді на краще. Тому слід удосконалювати методи викладання, впроваджувати новітні технології у навчальний процес, щоб мінімальна кількість занять сприяла максимальному оздоровчому ефекту, викликала інтерес у студентів до самовдосконалення [2].

Перспективи подальших досліджень полягають у потребі розробки спеціальних методичних рекомендацій, які дадуть змогу не лише враховувати, а й підвищувати рівень фізичної підготовленості студентів.

Список використаних джерел

1. Головатенко О. М. Фізична підготовленість студентів ВНЗ: методика розвитку та удосконалення. / О. М. Головатенко, Я. І. Олексієнко, І. О. Дудник Фізична підготовленість студентів ВНЗ: методика розвитку та удосконалення. – Черкаси: Видавничий відділ ЧІБС, 2013. – 70 с.
2. Присяжнюк С.І., Краснов В.П., Третьяков М.О., Раєвський Р.Т., Кійко В.Й., Панченко В.Ф. Фізичне виховання. Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 192 с.
3. Носко М.О. Вплив занять з фізичної культури на стан здоров'я та фізичну підготовленість студентської молоді // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб.наук.пр. –Харків: ХХІІІ, 2000. -№22. – С.14-18.
4. Круцевич Т. Ю. Научные подходы к определению нормативов физической подготовленности школьников и студентов / Т. Ю. Круцевич, Д. Даджани, Т. И. Лошицкая // Современный Олимпийский и Паралимпийский спорт и спорт для всех : материалы XII Междунар. науч. конгресс. – М., 2008. – Т. 3. – С. 129–130.
5. Сергієнко В. М. Педагогічний контроль розвитку гнучкості студентів / В. М. Сергієнко // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. – Вип. 12. – Т. 1. – Вінниця, 2011. – С. 352–360.
6. Зянкин А.Н. Сила: ее развитие и динамика у студенческой молодежи в период обучения в вузе. / А. Н. Зянкин // Физическое воспитание студентов, 2011, №2, С. 44–47.
7. Лысов П. К. Анатомия / П. К. Лысов, Д. Б. Никитюк, М. Р. Сапин. – М. : Медицина, 2003. – 343 с.

В статті визначено загальний рівень фізичної підготовленості студентів педагогічного факультету МДУ за показателями тестування загальної фізичної підготовки, проведено аналіз групових показників рівневих характеристик загальної фізичної підготовленості студентів в абсолютних і відносних значеннях, а також визначено можливі причини зниження рівня фізичної підготовленості студентів різних вікових категорій.

Ключевые слова: физическое воспитание, физическая подготовленность, оценка учебных достижений.

The aim of the article – is to analyze the group indicators of level-rated characteristics of general fitness level of pedagogical faculty students of Mukachevo state university. General fitness level of pedagogical faculty students of Mukachevo state university has been defined in the article due to the testing of overall physical condition. The analysis of group indicators concerning level-rated characteristics of students general fitness level in absolute and percentage values has been carried out, as well as possible causes of students physical fitness decrease of different ages have been identified. The results of the investigation. It has been pointed out by physical education and sport experts, that one of the main objectives of physical education is to improve students' physical fitness. To solve this and other important tasks of physical education a systematic pedagogical control is required. Its value resides in well-timed obtaining of urgent and full information about the student's level of motor abilities. It is possible to increase each student's management efficiency of physical education and build up the motor skills development process more rationally after having analyzed the marks received. Based on the results of the conducted tests and the identified problems in the development of students' physical fitness it should be pointed out, that most of them have an average level of physical fitness, and while analyzing these indicators, the attention must be paid to the age-related anatomical and physiological characteristics of students as well as to the other factors that affect them. The level of the proposed qualifying standards for testing corresponds to the data for age peculiarities of this age girls. Due to the decrease of the classes, the performance decrease has been observed, thus, taking into account the allotted time to discipline, self-organization exercises due to the selected system are necessary. Thus, the improving of the physical fitness of young people, and hence, the level of health, is possible, only if the systematic purposeful physical training with special training regimes that are of developmental character. These are not only academic and sectional classes in higher educational establishments, but, first of all, the performance of independent home-tasks etc. These classes could change the situation with health and physical fitness of young people for the better. Therefore it is necessary to improve teaching methods, to introduce new technologies in the educational process to minimize the number of classes contributed to the maximum health effect, aroused interest among students to self-improvement.

Key-words: physical education, physical fitness, assessment of students' achievements.

УДК [7:140.8]:373.015.31:78

Добош Сергій Юлійович,

старший викладач,

Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ МУЗИКИ НА ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ ШКОЛЯРІВ

У статті проаналізовано особливості формування світогляду учнів на уроках музичного мистецтва в загальноосвітній школі. Висвітлено його поетанність: від закладання основ світогляду в молодших класах до сформованого художнього світогляду в учнів старших класів. Розглянуто передумови та основні принципи, що забезпечують ефективність впливу засобів музичного мистецтва на формування світогляду особистості. Аргументовано конкретизацію основних причин, що гальмують процес виховання світогляду школярів засобами музичного мистецтва й мають соціально-економічний, загальнопедагогічний і організаційно-методичний характер.

Ключові слова: світогляд, художній світогляд, музичне мистецтво, музичне виховання.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації, переходу до постіндустріального суспільства вирішальною силою та одночасно основною стратегічною метою розвитку незалежної української держави є Людина як «ключовий показник і основний важіль сучасного прогресу», про що зазначено у Національній доктрині розвитку освіти XXI століття. Зміна акцентів з соціоцентричних на антропоцентричні у педагогічному процесі потребує ретельного аналізу можливостей естетично-виховного впливу музичного мистецтва, активізації творчого пошуку найкращих і найдоцільніших шляхів формування особистості.

На шляху до вирішення цієї проблеми особливу роль відіграють дисципліни гуманітарного спрямування, а серед них – музика. З одного боку, уроки музичного мистецтва приводять учнів до самих витоків національного буття, що зберігаються у народних піснях; з іншого боку, людина може не цікавитися художньою літературою та не зустрічатися зі справжніми творами образотворчого мистецтва, однак її повсякденне існування відбувається на фоні тієї чи іншої музики, а тому – свідомо чи несвідомо – зазнає її впливів. Все це й зумовлює актуальність проблеми вивчення впливу музики на світогляд школярів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розробку теорії формування світогляду в процесі навчання і виховання зроблено такими сучасними вченими, як В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень (філософський аспект), Г. Балл, І. Бех, Г. Костюк, С. Максименко, В. Семиченко (психологічний аспект), М. Берулава, Є. Бондаревська, І. Зимня, В. Зінченко, В. Лозова, М. Нікандров, С. Подмазін, Н. Тарасевич, І. Якиманська (загальнопедагогічний аспект);

Н. Гузій, С. Горбенко, Л. Масол, Н. Мозгальова, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Щолокова (музично-педагогічний аспект) та ін.

Мета статті – теоретичний аналіз особливостей впливу музичного мистецтва на формування світогляду учнів загальноосвітніх шкіл.

Результати дослідження. Проблема формування світогляду людини завжди перебувала у центрі уваги, починаючи з праць відомих мислителів Конфуція, Платона та ін.

Складність осмислення цієї категорії полягає у тому, що світогляд – не просто сума знань; світогляд передбачає активну цілісну установку, практичну діяльність, що вимагає оцінювання оточуючого середовища та прагнення змінити його, керуючись інтеріоризованими цінностями. Роль музики у формуванні світогляду чи не найвиразніше окреслена Платоном у праці «Держава»: «найголовніше виховання якраз і полягає в музиці, вона ж найглибше проникає в душу і найсильніше її зворушує, а ритм і гармонія ведуть із собою благовидність, що сприяє і людині ставати благовидною, звичайно, якщо людину належно виховано» [6, с.89].

Сьогодні ці слова можуть сприйматися як навіть певне перебільшення, проте в них сформульовані основні засади виховання музикою. Музика навчає відчувати ритм та гармонію, тобто Красу як невід'ємну складову класичної тріади Краса-Добро-Істина. Людина, що навчилася сприймати прекрасне, побачить і гармонію математичної формули, і красу морального вчинку. Виходячи з цих загальних міркувань, перейдемо до розгляду теми детальніше.

У психолого-педагогічній літературі як необхідні передумови формування світогляду особистості вирізняють